

Aktualności MSSF

Wyjaśnienie działań IASB*

MSR 32 z punktu widzenia emitenta - dodatek • lipiec 2007 r.

Co rozumie się przez „obowiązek umowny”?

1. Prawny obowiązek wypłaty dywidend.
2. Postanowienia wiążące akcje uprzywilejowane z akcjami zwykłymi z prawem do wypłaty dywidendy.
3. Co rozumie się przez „likwidację”, o której mowa w paragrafie 25 MSR 32?
4. Czy zmiana w zakresie kontroli przez poszczególne strony kontaktu jest zdarzeniem polegającym na zmianie kontroli w zakresie MSR 32?
5. Czy oferta publiczna akcji na rynku pierwotnym jest zdarzeniem polegającym na zmianie kontroli w zakresie MSR 32?
6. Akcje nakładające obowiązek wypłaty ustalonego procentu zysków.
7. Obowiązek prawny złożenia oferty przejęcia.

Wbudowane instrumenty pochodne

8. Instrumenty, w przypadku których płatności są powiązane z poziomem zysku EBITDA lub przychodów ze sprzedaży.
9. Z jakich elementów składa się instrument zamienny wyrażony w walucie obcej?
10. Zamiana na warranty.
11. Opcje warunkowego rozliczenia.
12. Warunkowa opcja kupna dla emitenta, uprawniająca do wykupu według wartości nominalnej.

MSR 32 z punktu widzenia emitenta - część 2

To drugi z serii trzech dodatków poświęconych MSR 32. Omawiamy w nich najczęściej występujące warunki instrumentów finansowych i objaśniamy, w jaki sposób wpływają one na klasyfikację instrumentu. W tym dodatku zajmiemy się znaczeniem określenia „obowiązek umowny” i sposobem rozliczania wbudowanych instrumentów pochodnych.

Co rozumie się przez „obowiązek umowny”?

Pytanie 1 - Prawny obowiązek wypłaty dywidend

Czy prawny obowiązek (obowiązek wynikający z przepisów prawa) wypłaty dywidend spełnia definicję „obowiązku umownego”, o którym mowa w MSR 32?

Odpowiedź 1

Nie. Zobowiązanie finansowe wynika z istnienia obowiązku umownego jednej ze stron kontraktu (emitenta) dotyczącego wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce (posiadaczowi) (paragraf 17 MSR 32). Obowiązek wynikający z lokalnych przepisów nie jest umowny, zatem nie rodzi obowiązku umownego, o którym mowa w definicji zobowiązania finansowego.

Pytanie 2 - Postanowienia wiążące akcje uprzywilejowane z akcjami zwykłymi z prawem do wypłaty dywidendy

Jednostka wyemitowała akcje zwykłe z prawnym obowiązkiem wypłaty dywidendy. Jednostka wyemitowała również drugą serię akcji (np. akcje uprzywilejowane) uprawniających do ustalonej dywidendy, którą jednostka jest obowiązana wypłacić, jeżeli wypłaca dywidendę z akcji zwykłych (nośnika dywidendy). Czy prawny obowiązek wypłaty dywidendy z akcji zwykłych tworzy pośredni obowiązek umowny wypłaty dywidendy z akcji uprzywilejowanych?

Odpowiedź 2

Tak. Akcje uprzywilejowane klasyfikuje się jako zobowiązanie. Wynika to z tego, że jednostka nie ma możliwości uchylecia się od wypłaty dywidendy z akcji uprzywilejowanych, ponieważ ma obowiązek umowny jej wypłaty, jeżeli jest prawnie obowiązana do wypłaty dywidendy ze swoich akcji zwykłych.

Pytanie 3 - Co rozumie się przez „likwidację”, o której mowa w paragrafie 25 MSR 32?

Co oznacza termin „likwidacja”, o którym mowa w paragrafie 25 MSR 32? Czy „likwidację” należy rozumieć szerzej, jako obejmującą wszelkiego rodzaju postępowania upadłościowe (postępowanie upadłościowe, sekwestr sądowy, zarząd komisaryczny itp.), jakie mogą (ale nie muszą) zaistnieć, gdy jednostka utraci zdolność do kontynuacji działalności?

Odpowiedź 3

Nie. Termin „likwidacja” oznacza wyłącznie likwidację jednostki. Jeżeli warunki danego instrumentu stanowią, że podlega on obowiązkowemu wykupowi w razie wystąpienia postępowania upadłościowego, powodującego, że jednostka staje się obowiązana do jego wykupu niezależnie od tego, czy upadłość doprowadzi do likwidacji, warunki te nie spełniają kryteriów wyłączenia, o którym mowa w paragrafie 25 (b) MSR 32. W związku z tym taki instrument klasyfikuje się jako zobowiązanie finansowe.

Pytanie 4 - Czy zmiana w zakresie kontroli przez poszczególne strony kontaktu jest zdarzeniem polegającym na zmianie kontroli w zakresie MSR 32?

Kontrakt pomiędzy Spółką A a osobą trzecią zawiera wymóg uiszczenia przez Spółkę A na rzecz osoby trzeciej płatności z chwilą zmiany kontroli nad Spółką A. Przykładowo, ma to miejsce w przypadku gdy Spółka A jest przejmowana przez Spółkę B, a Spółka B nie jest związana ze Spółką A. Czy taka zmiana kontroli pozostaje poza kontrolą obu stron kontraktu dla potrzeb paragrafu 25 MSR 32, wskutek czego, kontrakt jest ujmowany jako zobowiązanie (w związku z faktem, że zmiana kontroli jest zarówno niepewna, jak i prawdziwa)?

Odpowiedź 4

Tak. Zmiana kontroli pozostaje poza kontrolą zarówno jednostki, jak i jej kontrahenta, o ile nie musi wyrazić na nią zgody walne zgromadzenie akcjonariuszy jednostki. Byłoby tak wówczas, gdyby kupujący mógł zwracać się do poszczególnych akcjonariuszy, aby nabyć posiadane przez nich akcje. Płatności, które są uzależnione od zmiany kontroli, stanowią zatem zobowiązania, jeżeli nie jest wymagana na nią zgoda walnego zgromadzenia akcjonariuszy.

Pytanie 5 - Czy oferta publiczna akcji na rynku pierwotnym jest zdarzeniem polegającym na zmianie kontroli w zakresie MSR 32?

Warunki bezterminowych zamiennych obligacji narastających, z uznaniową wypłatą oprocentowania przez jednostkę w przypadku braku oferty publicznej na rynku pierwotnym, zawierają postanowienie stwierdzające, że instrument (w tym całość narosłego oprocentowania) podlega obowiązkowemu wykupowi w razie nie dojsia do skutku oferty publicznej na rynku pierwotnym.

Czy zdarzenie polegające na ofercie publicznej na rynku pierwotnym spełnia również warunek pozostawania poza kontrolą zarówno emitenta, jak i posiadacza, zważywszy, że jest ono zarówno niepewne, jak i prawdziwe?, Jeżeli zdarzenie spełnia ten warunek, to należy uznać je za zdarzenie polegające na warunkowym rozliczeniu zgodnie z paragrafem 25 MSR 32.

Odpowiedź 5

Tak. Jednostka może mieć kontrolę nad tym, czy zostanie podjęta próba przeprowadzenia publicznej oferty akcji na rynku pierwotnym, lecz to rynek i organy nadzoru decydują o jej powodzeniu (tzn. o tym, czy rynek zaakceptuje publiczną ofertę akcji oraz czy zostaną uzyskane wszelkie wymagane zezwolenia i zgody organów nadzoru). Jest to poza kontrolą jednostki. Wykup w razie nie dojsia do skutku publicznej oferty akcji na rynku pierwotnym spełnia zatem definicję zdarzenia polegającego na warunkowym rozliczeniu i sprawia, że obligacje klasyfikuje się jako zobowiązanie finansowe.

Pytanie 6 - Akcje nakładające obowiązek wypłaty ustalonego procentu zysków

Czy instrument finansowy, którego warunki zawierają obowiązek wypłaty ustalonego procentu zysków (10% zysków) oraz który podlega obowiązkowemu wykupowi według wartości nominalnej po upływie 20 lat stanowi zobowiązanie finansowe emitenta? Jeżeli tak, w jaki sposób należy go wyceniać?

Odpowiedź 6

Tak. Instrument ten posiada dwa elementy dłużne, mianowicie obowiązek umowny jego wykupu według wartości nominalnej po upływie 20 lat oraz obowiązek umowny wypłacania 10% zysków do momentu wykupu. Ten drugi element stanowi zobowiązanie finansowe, ponieważ, jakkolwiek płatność zależy od osiągnięcia zysków przez jednostkę, przyszłe zyski pozostają poza kontrolą zarówno emitenta, jak i posiadacza, a jeżeli zysk zostanie osiągnięty, emitent nie może uchylić się od dokonania płatności (paragraf 25 MSR 32).

Obowiązek wypłaty 10% zysków nie spełnia definicji wbudowanego instrumentu pochodnego, ponieważ zysk jednostki stanowi niefinansową zmienną dotyczącą jednej strony kontraktu. Zob. pytanie 8.

Uwaga: to stanowisko może ulec zmianie. Podczas swojego spotkania w lutym 2007 r. RMSR wstępnie uzgodniła usunięcie tego wyłączenia z definicji instrumentu pochodnego w odniesieniu do kontraktów związanych z niefinansową zmienną dotyczącą jednej strony kontraktu, co oznacza, że tylko kontrakty spełniające warunki definicji umowy ubezpieczeniowej nie byłyby traktowane jako instrumenty pochodne.

Instrument wycenia się początkowo według wartości godziwej, a po początkowym ujęciu - według zamortyzowanego kosztu (skorygowanej ceny nabycia) zgodnie z paragrafem 47 MSR 39, chyba że może być i został wyznaczony jako instrument wyceniany według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Pytanie 7 - Obowiązek prawny złożenia oferty przejęcia

Jednostka nabywa znaczący udział w spółce giełdowej. Na mocy obowiązujących w danym kraju przepisów jednostka jest obowiązana złożyć ofertę przejęcia pozostałych akcji. Czy ten obowiązek powoduje powstanie zobowiązania w kwocie wartości bieżącej ceny realizacji zgodnie z paragrafem 23 MSR 32 (analogicznie jak w przypadku opcji kupna udziałów mniejszościowych)?

Odpowiedź 7

Nie. Zobowiązanie finansowe wynika z istnienia obowiązku umownego jednej ze stron kontraktu (emitenta) wydania środków pieniężnych innej jednostce (posiadaczowi) (paragraf 17 MSR 32). Ustawowy obowiązek złożenia oferty przejęcia stanowi obowiązek prawny, a nie obowiązek umowny, zatem nie ujmuje się z jego tytułu zobowiązania.

Wbudowane instrumenty pochodne

Pytanie 8 - Instrumenty, w przypadku których płatności są powiązane z poziomem EBITDA (zysku przed opodatkowaniem, kosztami odsetek i amortyzacją) lub przychodów ze sprzedaży

Spółka A emituje podlegające obowiązkowemu wykupowi obligacje, a dokonywane płatności kuponowe stanowią wielokrotność EBITDA. Płatności te spełniają definicję

zobowiązania finansowego określoną w paragrafie 25 MSR 32. Czy powiązanie płatności z EBITDA oznacza, że w zasadniczą umowę dłużną jest wbudowany instrument pochodny?

Odpowiedź 8

Nie. Zarówno przychody ze sprzedaży, jak i EBITDA to niefinansowe zmienne dotyczące jednej strony kontraktu, ponieważ są one przede wszystkim funkcją ryzyka danej jednostki. Oznacza to, że instrument nie spełnia warunków definicji instrumentu pochodnego, określonej w paragrafie 9 (a) MSR 39. Kierownictwo jednostki stosuje postanowienia paragrafu 9 MSR 39 przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej.

Uwaga: to stanowisko może ulec zmianie. Podczas swojego spotkania w lutym 2007 r. RMSR wstępnie uzgodniła usunięcie tego wyłączenia z definicji instrumentu pochodnego w odniesieniu do kontraktów związanych z niefinansową zmienną dotyczącą jednej strony kontraktu, co oznacza, że tylko kontrakty spełniające definicję umowy ubezpieczeniowej nie byłyby traktowane jako instrumenty pochodne.

Pytanie 9 - Z jakich elementów składa się instrument zamienny wyrażony w walucie obcej?

Z jakich elementów składa się instrument zamienny wyrażony w walucie obcej? Przykładowo, spółka brytyjska (której walutą funkcjonalną jest GBP), emituje obligacje zamienne wyrażone w dolarach amerykańskich, które podlegają w kilku różnych terminach zamianie na ustaloną liczbę akcji jednostki dominującej.

Odpowiedź 9

Cały kontrakt stanowi zobowiązanie. Umowę zasadniczą stanowi obligacja wyrażona w dolarach amerykańskich (której ryzyko walutowe ujmuje się zgodnie z MSR 21). Na wbudowany instrument pochodny składa się przysługująca posiadaczowi opcja zamiany obligacji wyrażonych w dolarach amerykańskich na ustaloną liczbę akcji wyrażonych w GBP.

Pytanie 10 - Zamiana na warranty

Obligacje zamienne podlegają zamianie na ustaloną liczbę warrantów na akcje pożyczkobiorcy. Czy opcja zamiany stanowi element kapitałowy?

Odpowiedź 10

Nie. Własne instrumenty kapitałowe emitenta nie obejmują instrumentów, które same są kontraktami dotyczącymi przyszłego otrzymania lub wydania własnych instrumentów kapitałowych emitenta, zgodnie z paragrafem 16 (b) (ii) MSR 32. Warrant stanowi kontrakt dotyczący przyszłego otrzymania własnych instrumentów kapitałowych emitenta, zatem opcja zamiany nie stanowi elementu kapitałowego służącego nabyciu własnych akcji.

Pytanie 11 - Opcje warunkowego rozliczenia

Spółka wyemitowała obligacje zamienne, których warunki zawierają postanowienie dające emitentowi możliwość wykupu

obligacji w formie pieniężnej według godziwej wartości rynkowej w razie wystąpienia niepewnego przyszłego zdarzenia. Czy ta możliwość warunkowego rozliczenia powoduje, że opcja zamiany nie jest elementem kapitałowym?

Odpowiedź 11

Tak. Opcja zamiany stanowi instrument pochodny. Warunki dotyczące obligacji zamiennych dają emitentowi możliwość wykupu obligacji w formie pieniężnej według godziwej wartości rynkowej. Istnieje alternatywny sposób rozliczenia opcji zamiany na instrumenty kapitałowe, ponieważ można je rozliczyć według wartości godziwej w formie kapitałowej lub pieniężnej - tzn. istnieje opcja rozliczenia w pieniężnej kwocie netto. Opcja zamiany na instrumenty kapitałowe, przy której dowolna ze stron kontraktu ma wybór pomiędzy rozliczeniem w formie pieniężnej a rozliczeniem w formie kapitałowej stanowi zgodnie z paragrafem 26 MSR 32 zobowiązanie finansowe. Paragraf 26 MSR 32 znosi zwykle obowiązującą zasadę, że coś, nad czym emitent ma kontrolę, nie stanowi obowiązku. W powyższym przykładzie prawo wyboru sposobu rozliczenia zależy od wystąpienia przyszłego zdarzenia. Mimo to, opcję zamiany na instrumenty kapitałowe rozlicza się jako wbudowany instrument pochodny zgodnie z paragrafem 26 MSR 32.

Pytanie 12 - Warunkowa opcja kupna dla emitenta, uprawniająca do wykupu według wartości nominalnej

Spółka A emituje obligacje zamienne podlegające zamianie na ustaloną liczbę akcji. Warunki dotyczące obligacji zawierają również warunkową opcję kupna, dającą emitentowi możliwość wykupu obligacji według wartości nominalnej, jeżeli cena akcji wynosi 130% ceny zamiany przez co najmniej 20 dni. W jaki sposób Spółka A powinna rozliczać warunkową opcję kupna?

Odpowiedź 12

Obligacja zamienna to złożony instrument finansowy, obejmujący zasadniczy instrument dłużny oraz opcję zamiany na instrument kapitałowy. Ponieważ opcja kupna dla emitenta polega na możliwości umorzenia obligacji według wartości nominalnej, nie istnieje alternatywa dla opcji zamiany polegająca na rozliczeniu w formie pieniężnej. Opcji zamiany nie rozlicza się zatem jako wbudowanego instrumentu pochodnego zgodnie z paragrafem 26 MSR 32.

W odniesieniu do opcji kupna emitenta, wartość cechy pochodnej (takiej jak opcja kupna) wbudowanej w złożony instrument finansowy i niebędącej elementem kapitałowym jest włączana do elementu dłużnego (paragraf 31 MSR 32). Opcję kupna uznaje się zatem za część zobowiązania, a nie element kapitałowy. Przy ustalaniu, czy wbudowana opcja jest ściśle powiązana, oceny czy dana opcja kupna lub sprzedaży jest ściśle powiązana z zasadniczą umową dłużną z perspektywy emitenta, dokonuje się przed wydzieleniem elementu kapitałowego zgodnie z MSR 32 (paragraf OS30 (g) MSR 39).

W celu uzyskania dalszych informacji prosimy o kontakt:

Robert Waliczek: Tel: +48 22 523 4332; robert.waliczek@pl.pwc.com

Krzysztof Gmur: Tel: +48 22 523 4241; krzysztof.gmur@pl.pwc.com

Roger Romański: Tel: +48 22 523 4578; roger.romanski@pl.pwc.com